

Výcvik poddůstojníků patračů.

Dnešní naše předpisy jsou nám vydatnou oporou ve všech odvětvích speciálního výcviku poddůstojníků u lehkého dělostřelctva. Máme velmi podrobné Cvičební řády, podle kterých cvičíme obsluhu, miřiče a dělovody, máme předpis o jízdě vozmo a koňmo, o ošetřování koní, o udržování dělostřeleckého materiálu atd., takže jistě nemůže být nikoho, kdo by nevěděl, čemu naučit miřiče, dělovoda, jízdního dělostřelce nebo spřežního poddůstojníka a jak je cvičiti. Za to však marně budeme hledat v předpisech stati pojednávající o výcviku patračů. Dočteme se sice v různých předpisech o úkolech pátracích hlídek a o způsobu jich užití, takže známe-li úkoly a tím účel, jehož má býti dosaženo, můžeme si sami utvořit jakýsi program, podle kterého pak budeme při výcviku postupovati. Sestavení tohoto programu je však jednak zdlouhavé, jednak lze při tom v plné míře aplikovat známou větu: „Kolik řešitelů, tolik řešení.“

Každý takový program bude vždy závislý na tom, jakou důležitost přisuzuje dotčený velitel výcviku poddůstojníků patračů, jaký význam přičítá v souhrnu vycvičené baterie úkolům, jichž splnění může připadnout poddůstojníkům patračům. Aplikujeme-li na tuto zásadu úkoly, které podle předpisu mohou připadnout pátracím hlídkám jako celku, shledáme, že těch úkolů je jednak mnoho, jednak že jsou to často úkoly velmi důležité, neboť ve většině případů jde o to přípravou prací, které by jinak musil konat teprve velitel baterie sám nebo jiné jeho orgány, získati čas a zlepšit podmínky pro činnost baterie. Z toho vyplývá, že výcviku poddůstojníků patračů musíme věnovat značnou pozornost a že jej nesmíme nikterak zanedbávati, natož prezíratí nebo podceňovati. Tím méně pak smíme se spokojiti dosud často praktikovaným zvykem, že jako poddůstojníky patrače zařadíme absolventy poddůstojnické školy, kteří školu absolvovali s méně dobrým prospěchem, necháme

je po poddůstojnické škole konat jistou dobu praktický výcvik ve službě patračů sloučeně v oddílu nebo v pluku a tím považujeme jejich výcvik za skončený a odbytý. Před ostrou střelbou, kdy je snahou každého velitele baterie mít co největší počet obsluhy z mužstva presenčně sloužícího, nemyslí již nikdo na to, že existují mimo obsluhu též poddůstojníci patrači, a ti splynou nenápadně s obsluhou, kde se v nejlepším případě stanou časovači a odbudou ostrou střelbu, aniž viděli dopadnout jedinou ránu vlastní baterie. Je najevo, že během této doby, kdy pozornost všech orgánů baterie je soustředěna výhradně na obsluhu, zapomenou původní poddůstojníci patrači valnou část toho, čemu se v poddůstojnické škole naučili, a protože vidí, že jejich speciální obor patračský je právě při nej důležitější části celého dělostřeleckého výcviku, t. j. při ostré střelbě, úplně ignorován, vznikne v nich ovšem velmi snadno a brzy vlastní názor na zvláštní výcvik patračský v tom smyslu, že obor patračů je pravděpodobně oborem velmi podřadným a takřka zbytečným. Po ostré střelbě, kdy obyčejně ihned následuje období výcviku v oddílu a dále pak spolupráce s pěchotou a podobná větší cvičení, jejichž hlavním úkolem je vštípit mužstvu důkladně a prakticky zásady polní služby, vzpomene si pak velitel baterie, že má též poddůstojníky patrače, kteří absolvovali poddůstojnickou školu a vykonali už prakticky výcvik v svém zvláštním výcvikovém odvětví. Nyní jsou tito poddůstojníci opět vytaženi z obsluhy, posazeni opět na koně a zařazováni na místa, pro která byli původně určeni, t. j. jako patrači. Tu však se ve valné většině případů zjistí, že tito poddůstojníci na svých místech nevyhovují, že to nejsou poddůstojníci patrači, jak si je velitel baterie představoval, nýbrž že jsou to prostě jezdcí, kteří zaplní sice mezeru v patračské hlídce, dovedou též podržeti někomu v krytu koně, je-li však od nich požadováno cokoli, co by měli jako poddůstojníci patrači umět, selžou. Podobným způsobem bývá pak s poddůstojníky patrači nakládáno po celý zbytek jejich presenční služby. Po nástupu nováčků jsou z patračů instruktoři, a poněvadž cvičení, při kterých potřebujeme patrače, je v tomto období velmi málo, splynou patrači většinou opět s obsluhou, nebo nevyhovují-li u ní, stanou se buď věčnými dozorčími desátníky nebo se dostanou do stáje, kde pak jsou přebarveni na t. zv. poddůstojníky spřežení, kteří ovšem o jízdě vozmo a o všem, co souvisí s šestispřežím, mají jen velmi mlhavé, níjakou zkušeností nepodepřené pojmy. Po jejich odchodu z činné služby je pak velitel baterie v rozpacích, co zapsat do rubriky „výcvik“ v osobním záznamu. „Poddůstojník patrač“ nemůže velitel baterie zapsat s klidným svědomím, poněvadž onen poddůstojník jako patrač většinou nevyhověl. Proto mu zapíše velitel baterie obyčejně onen obor, v kterém aspoň částečně a poměrně nejlépe vyhověl, t. j. z původního patrače se stane najednou buď nějaké číslo obsluhy nebo poddůstojník spřežení, v nejlepším případě ordonanční poddůstojník. Zkuste to jednou u svých baterií projít si kontrolní seznamy a vypsát si z každého odvodního ročníku počet dělovodů, poddůstojníků spřežení a patračů. Ve většině případů shledáte, že máte nadbytek dělovodů a poddůstojníků spřežení, že se vám

však patrači budou vyskytovat jen ojediněle a jen v některých ročnících, kdežto v jiných ročnících patrače vůbec nenajdete. Přebytek poddůstojníků spřežení je tím vlastně vysvětlen.

Dříve než se pokusím o to, navrhnout způsob výcviku, který by nám zaručoval z každého odvodního ročníku dva nebo z nouze alespoň jednoho skutečného poddůstojníka patrače, chci zhruba načrtnout, co podle mého názoru máme a můžeme od poddůstojníka patrače při dnešní služební době požadovat. Z těchto požadavků pokusím se pak odvodit způsob výcviku našich patračů a dokázat, že pro jejich výcvik nestačí poddůstojnická škola a nějaký ten zvláštní praktický výcvik jednoměsíční nebo nejvýše jedenapůlměsíční, nýbrž že vzhledem k rozsahu látky a v zájmu osvojení si potřebné zručnosti bude nutno cvičit patrače i dále toliko v jejich oboru.

Při sestavení požadavků, které musíme klást na poddůstojníka patrače, užil jsem článku škpt. Nováka „Jarní výcvik u jízdních baterií se zvláštním zřetelem k výcviku poddůstojníků“, uveřejněného v čísle 9 „Vojenské výchovy“ z r. 1928. I v tomto článku, autorem jistě velmi důkladně promyšleném a přehledně uspořádaném, setkáme se v části, týkající se patračů, toliko s úkoly celých pátracích hlídek ve všech možných fázích boje, a co se týká způsobu, jak nutno členy pátracích hlídek k vymezeným úkolům zvláště připravit a cvičiti, najdeme v uvedeném článku slib, že jeho autor napíše další stati o tom, a výzvu ke všem důstojníkům dělostřelectva k spolupráci v tomto oboru. Pokud jsem měl příležitost tuto otázku dále sledovat, ujal se tohoto tématu jediný mjr. Kapnin, jenž své zkušenosti a poznatky získané při výcviku patračů shrnul v článek uveřejněný v témže časopise, který nám při technickém způsobu provádění výcviku bude cennou pomůckou.

Vybíráme-li z mužstva budoucí poddůstojníky patrače, vyberme jako patrače frekventanty poddůstojnické školy, kteří v její společné všeobecné části dosáhli alespoň průměrného prospěchu. Předpokládám totiž uspořádání osnovy poddůstojnické školy tak, že již během trvání školy po části všeobecné, společné pro všechna speciální oddělení poddůstojníků dělostřelectva, následuje specialisace a tím i oddělený výcvik jednotlivých druhů budoucích poddůstojníků podle různých osnov, přizpůsobených příslušnému oddělení výcviku. Veliteli baterie je zajištěn vliv na výběr budoucích poddůstojníků patračů tím způsobem, že velitel poddůstojnické školy provede roztržení žáků na jednotlivá speciální výcviková oddělení v dohodě s veliteli baterií. Mimo výše uvedený, alespoň průměrný prospěch přihlížíme ještě k tomu, aby budoucí patrači byli dobrými jezdci, kteří mají rádi své koně a znají dokonale služební jazyk. Máme-li samé Čechy nebo Slováky, bude dobře vybrat ony, kteří kromě svého jazyka mateřského alespoň částečně znají ještě některý jazyk menšinový. Co se týká předběžného vzdělání a civilního povolání, hodí se jako patrači podle mého názoru lépe lidé z venkova, průměrného vzdělání, povoláním rolníci nebo odvětví příbuzných, poněvadž jsou odolnější a mají lepší smysl pro orientaci.

Vybrané žáky nutno nyní nejprve cvičit jako absolutně spolehlivé ordonanční poddůstojníky, kteří si, jak uvádí škpt. Novák, za

všech okolností vstřípí v paměť pochodové cesty, objekty a krajinu podél těchto cest, nebo i mimo cesty v terénu, a to tak, aby jednou projetou cestu kdykoli našli, aby tudy mohli i v noci spolehlivě vésti části, pro které byli vysláni, nebo nalézti velitele, ke kterému mají jíti. Nechci šablonovitě tvrdit, že vedeme cvičence k tomu, aby si dobře zapamatovali směr cesty, podobu křížovatek, cest a rozcestí, nebo aby si po cestě dělali znamení nebo značky. Mám totiž za to, že místní paměti nelze naučit násilnými metodami, nýbrž že zde musí býti již u cvičence jakýsi základ, přinesený z života občanského, který se při těchto cvičeních snažíme individuálně zdokonaliti a vhodnou formou přivést na stupeň co možná nejvyšší. Zmínil jsem se původně o tom, že jako budoucí poddůstojníky patrače zařadíme co možná lidi z venkova, kteří svým povoláním už jsou nuceni pohybovati se většinou pod širým nebem. Tito lidé na rozdíl od většiny lidí z měst mají již onen potřebný základ pro orientaci a pro zapamatování si určité cesty, neboť se s podobným úkolem velmi často setkají v životě občanském. Jde nyní jen o to zjistit individuální pomůcky, kterých užívá ten onen cvičenec a podle potřeby naučit ho doplnit tyto pomůcky ještě jinými, užívanými buď ostatními cvičenci nebo doporučenými instruktorem. Stupeň předpokládaného základu a individuální pomůcky jednotlivými cvičenci užívané poznáme nejlépe, projede-li při prvním cvičení instruktor s cvičenci jistou cestu, při čemž sám vede. Po ukončení pochodu buď si dá popsati projetou trať od každého cvičence zvlášť, při čemž dbá toho, aby popis cesty nedělal na cvičence dojem zkoušky, nýbrž nenucené rozmluvy, nebo projede postupně celou trať s cvičenci jednotlivě nebo v menších skupinách a vyplývá se jich po způsobu, jakým si cestu zapamatovali. Vybrali-li jsme, jak předpokládám, za cvičence lidi z venkova, budou nám odpovídat většinou v tom smyslu, že si cestu zapamatovali podle polí, pastvin, luk nebo lesíků k cestě přiléhajících, podle druhů obilí a stavu úrody na těchto polích pěstované, v zimě pak podle množství sněhu nebo bláta na různých částech projaté cesty a podle podobných různých detailů, které se obvykle na vojně vůbec přehlízejí, poněvadž si jich většinou sám instruktor nevšímá, nebo učí cvičence jen šablonovitě podle toho, čemu se sám naučil ve škole nebo co vyčetl z různých příruček. A proč konečně nutit cvičence, aby si navazoval na strany útržky bílého plátna (klasický a velmi často se vyskytující teoretický výklad o označení cesty, při čemž se musí volit plátno, poněvadž papír by vítr odnesl, a to bílé plátno, aby je bylo vidět v noci, jenže se obvykle pak nikdo nezeptá, kde ono bílé plátno vzít), když cvičenec si bez jakéhokoli přemýšlení a aniž ho tomu musíme zvlášť učit, pamatuje na př. automaticky, že musí odbočit ze silnice na polní cestu tam, kde po pravé straně přiléhá k silnici velký lán řepy, doprovázející ještě i polní cestu na druhé straně, že je polní cesta vroubena polem osetým žitem a na rozhraní žitného a následujícího pole pšeničného je kompost. Uvedl jsem zde jen příklad a netvrdím, že každý cvičenec bude hned takto odpovídat anebo, že si budou všichni pamatovat totéž. Jeden si to zapamatuje tak, jak zde popsáno, jiný si všimne nějaké zvláštně rostlé jablone

nebo hrušky, třetímu pak utkví v paměti sjízdnost oné polní cesty, úrovy, meze a p. Sjízdnost projeté trati pro účely dělostřelecké budou skoro všichni hodnotiti správně. Uděláme-li též pokus s cvičenci, pocházejícími z měst, bude výsledek jistě pochybný, neboť polovina jich jistě při opětném projetí trati zbloudí a sjízdnost různých polních cest nám budou posuzovat jistě velmi odlišně.

Je nyní na instruktoru, aby správně ocenil schopnosti svých cvičenců a při dalších cvičeních zdůraznil, kde toho třeba, čeho si cvičenci měli všimnouti a čeho si povšimnouti opominuli, co postřehli správně a co nesprávně. Děje-li se toto upozorňování, tento způsob výcviku, ve formě rozmluv, jako by jeden cvičenec čerpal ze zkušenosti druhého, nabudou cvičenci nejen více důvěry k svému instruktoru, ale stanou se i klidnými a budou důvěřovat sami sobě. Zároveň se povzbudí jejich zájem o cvičení a vzplane mezi nimi jakási zdravá konkurence, která najisto celému výcviku bude jen ku prospěchu. Nedbá-li však cvičitel těchto zásad nebo přestane-li jen na suchopárném výkladě, nikterak nedoloženém praktickými ukázkami z cvičení, nýbrž jen nadřeným z paměti pro nějakou tu teoretickou zkoušku, stanou se cvičenci zbytečně těkaví, nejistí a v příhodném okamžiku skutečné potřeby úplně zklamou. Rozumí se, že se tato cvičení nesmějí konat jen ve dne. Za tmavé noci zdá se cesta zcela jinou. Cvičenec se stává s počátku neklidným, nedůvěřuje správnosti svého úsudku a nedůvěřuje ani správnosti cesty. Proto je nutno s počátku při nočních cvičeních mít více trpělivosti a nehledět tak na dobu, potřebnou k projetí trati, jako na to, aby byla projeta bez zbytečného bloudění a aby cvičenec bez pomoci, byť i později, ale spolehlivě dojel k cíli. Necht' častěji se sedne, jde třeba v některých částech trati vůbec pěšky, necht' se na některých místech zastaví a prohlíží okolí své cesty. Uvidíme, že většinou bude hledat opět onu řepu, žito, pšenici a kompost, anebo podobné věci. Potřebné jistoty, důvěry a rychlosti nabudou cvičenci jedině častými nočními cvičeními, byť i trvaly jen krátkou dobu.

V této periodě výcviku cvičíme též správné donášení ústních, anebo písemných rozkazů. Lpěme přísně na bezpodmínečném opakování daných rozkazů. Zároveň požadujeme, aby každý cvičenec měl stále u sebe zápisník a tužkou a automaticky jich užíval při delších ústních rozkazech k podpoře své paměti. Konečně vštěpme cvičencům v paměť, že musí rozkaz nebo hlášení donést stůj co stůj tomu, komu je určeno. O této okolnosti se přesvědčí cvičitel občas tím, že vyšle některého důstojníka nebo rotmistra s úkolem, aby se vynasnažil odvrátit muže od provedení rozkazu. Vytkneme potom doma přede všemi důrazně nesprávnost jednání toho vojína, který se dal svésti od provedení původního rozkazu, a naopak zdůrazníme správnost jednání toho, který se od dodání zprávy odvrátiti nedal. Dále nutno cvičence přidržovat též k tomu, aby se za všech okolností jak u odesilatele, tak u příjemce zprávy nebo rozkazu otázali, mají-li čekat na odpověď či nikoliv. Podání písemných rozkazů musí si dát vždy potvrdit.

Máme-li cvičence tak daleko, že nám bez výminky a spolehlivě spojí dva body pevné, t. j. odesilatele a příjemce na stálých stanovištích, přistoupíme k tomu, že jim napřed jeden a pak oba body, které mají spojit, uděláme pohyblivými.

Při celé úvaze vycházím z předpokladu, že poddůstojník patrač ve válce nebude mít mapu. Víme všichni dobře, že nám mapy — vyjma snad na frontě dlouho ustálené — stačily sotva pro důstojníky, a pochybuji, že bychom si dnes mohli dovoliti podělit mapami i každého poddůstojníka. Vždyť jsme své poddůstojníky cvičili naléztí jednou projetou cestu bez mapy znovu, nyní půjde prostě o to, naučit je naléztí i takovou cestu bez mapy, kterou dosud ještě neměli příležitost projeti. Proto jim ukážeme osy postupu nebo osy přemístění z nějakého bodu s dobrým výhledem přímo v terénu, upozorníme je na markantní body podél těchto os, řekneme jim jména vesnic (napsat si je musí automaticky, poněvadž jsme je již učili užívat při podobných příležitostech zápisníku a tužky), nebo je vůbec obeznámíme s terénem v sousedství dosud projaté trati tím, že jim ukážeme a pojmenujeme nejbližší vesnice, kopce, potoky a p. a upozorníme vždy na některý jejich charakteristický tvar, ať už je to zvláštní kostelní věž, porost nebo pod. Pošleme-li pak patrače někam, kde ještě nebyli, vysvětlíme jim a připomeneme jim ono místo kromě jména ještě charakteristikou, kterou jsme zvolili a připomenuli jim, když jsme jim ono místo původně ukázali. Učme patrače, že pro poddůstojníka nejlepším průvodcem a nejlepší mapou budou časté dotazy u důstojníků, které potkají po cestě. Doporučuji užívat způsobu výcviku ordonančních poddůstojníků našeho jezdeckta, kteří — potkají-li důstojníka — z dálky už zvednutím ruky na sebe upozorní a ptají se pak buď po cestě nebo po SV. hledaného velitelství.

Během celého tohoto období výcviku patračů pokračujeme stále ve výcviku našich cvičenců v jízdě koňmo, při čemž klademe hlavní důraz na to, aby se jezdci dovedli sami odpoutat od skupiny jezdců ostatních a aby jedouce bez dozoru dovedli počítat se silami svého koně a udržovali ho neustále schopným pochodu.

Předpokládám, že během celého výcviku přihlížíme stále k tomu, aby se naši cvičenci chovali bojově, hlavně na pozorovatelnách, aby — konečně už jednou odstranili zlovyk, že nám nasedlý jezdec podává hlášení na pozorovatelně hned vedle pečlivě maskovaného 15^x dalekohledu.

Máme-li své cvičence správně vycvičeny jako ordonanční poddůstojníky, nebude jim činit naprosto žádné obtíže výcvik ve vytyčování cest všemi známými a všeobecně běžnými způsoby. Pro jednoduchost a všeobecnou známost nebudu se o jednotlivých způsobech vytyčování ani dále zmiňovati, předpokládám však, že se provádí i v noci.

Poté můžeme přikročiti k výcviku patračů v zajištění baterie v různých situacích, na pochodu, při ubytování, v palebném postavení, v obsazení poblízkých pozorovatelů a p. Při tom klademe hlavní důraz na to, aby za pochodu samostatně vyslaní poddůstojníci patrači postupně přiskoky obsazovali místa s dobrým výhledem

a neztratili při tom spojení s pochodující baterií. Baterii znázorníme při výcviku vhodně vozem, nebo užijeme baterie, která právě náhodou koná pochodové cvičení a s kterou jsme se předem domluvili. Myslím, že všichni budou souhlasit se mnou, tvrdím-li, že ani při této fázi výcviku nepotřebuje cvičenec mapy. Nebude jistě nikoho, kdo by žádal od poddůstojníka, zpozoruje-li nepřítele třeba na vzdálenost 10 km, aby mu udal jeho polohu v souřadnicích speciální mapy. Mám za to, že bude účelnější, vycvičíme-li si našeho patrače tak, že jest jeho samozřejmou povinností upozornit nás na zpozorovaného nepřítele krátkým hlášením, v němž místo přesného stanoviště nepřítele udá alespoň směr pozorování podle světových stran, zjištěných nejprimitivnějším způsobem, a eventuálně odhadnutou dálku. Toto minimum můžeme od každého průměrného patrače dostati poměrně dost rychle a spolehlivě. Zato by se jeho hlášení jistě opozdilo, začal-li by se ohánět mapou, dávat rozum dohromady a po uplynutí značné doby hlásil by nám zpozorovaného nepřítele v 90 % špatně. Vždyť nám jde jen o rychlé a včasné upozornění, další činnost jednotky je beztoho věci velitele.

Za další epochu výcviku patračů pokládám výcvik v přípravě ubytování baterie, při čemž zvláště zdůrazňuji vycvičení našich patračů tak, aby před svým odjezdem bez výminky žádali od svého velitele přesný početní stav jednotky, kterou mají ubytovat, přibližnou dobu příjezdu jednotky a cestu příjezdu. Bude-li nás ubytovatel před svým odchodem tak dlouho trápit, až se tyto tři věci dozví, máme záruku, že jsme v svém rozkaze ubytovatelů na nic nezapomněli a že nás ubytovatelé budou včas a na příhodném místě očekávat. Rovněž pokládám za praktické, aby ubytovatelé sepsali pro účetního seznam čísel domů s počtem vojska v nich ubytovaného a tím mu ulehčili placení ubytování. Ostatní pravidla, platná pro přípravu ubytování, pokládám za všeobecně známá a nebudu se tedy o nich šířit.

Konečně je nutno cvičit poddůstojníky patrače v službě pozorovací pro ten případ, že pátrací hlídka obsadí bočnou nebo předšunutou pozorovatelnou s permanentní pozorovatelskou službou, nebo že velitel baterie má k dispozici pátrací hlídku a užije jí k službě na své vlastní pozorovatelně. Zásady pro tento výcvik jsou obsaženy v nové části „Zpravodajská služba“ služebního předpisu D-VIII-1. Účme pro tyto případy prakticky patrače vyhledávat a postřehovat cíle, sledovat zdánlivé maličkosti, jednotlivce, kde se objevili, kde končí jejich cesta a p. a hlásit každý, byť i sebe menší postřeh. Výcvik provedeme prakticky nejlépe tím způsobem, že obsadíme cvičenci několik pozorovatelů, dáme jim k dispozici pozorovací přístroje, improvizované pozorovací deníky a v prostoru, který jsme pro cvičení určili za terén obsazený nepřítelem, necháme pohybovat se jednotlivce, jezdce, vozy, nebo umístíme kulomety od baterií v době a na místech, předem přesně stanovených a určených, a podle pozorovacích deníků zjistíme pak, kolik toho cvičenci postřehli, a podle hlášených stran pozorovacích přístrojů zjistíme na plánu úhleměrem, zda si správně počínali při čtení prvků na optických přístrojích. Podobná cvičení konáme arci též v noci, při čemž dáme

v nepřátelském území vystřelit rakety, baterie improvisujeme tím, že dáme zajetí baterii, která právě koná noční cvičení, do palebného postavení v prostoru našimi patrači pozorovaném, a obětujeme na to cvičení několik cvičných nábojek. Světlomety pak improvisujeme signálními přístroji „Lukas“ správně ovšem orientovanými na pozorovatelný našich cvičenců. Zájem cvičenců zvýšíme vhodnou rozpravou po každém cvičení, kde jim ukážeme a třeba i svědectvím mužů, kteří značkovali nepřítele, dokážeme účelnost a výsledky správného pozorování.

Schopnější cvičence cvičíme pak jako výpomocné pozorovatele v postřehnutí cíle, udaného z jiného bodu podle vztažných bodů a světových stran a v měření úchylek ran od cíle primitivními prostředky.

Za zvláště důležitý považuji výcvik patračů v spojovací službě. Každý poddůstojník patrač musí spolehlivě opticky signalisovat, při čemž ho nesmíme stále trápit vlajkami předepsaných rozměrů, poněvadž je stejně ve válce nebude mít, nýbrž učme ho raději prakticky improvisovat (košile, kapesník, zrcátko, krabice od konzerv a p.). Rovněž je nutno, aby poddůstojník patrač byl do té míry ználý užívání telefonů, aby uměl spojit dva body telefonicky, uměl odstranit poruchy na této lince, znal zásady kázně při telefonním styku.

Konečně, zbude-li čas, můžeme výcvik patračů doplnit ještě výcvikem v užívání Bézardovy busoly a v jejím užívání při průchodu lesem anebo v noci.

Snad se mnohý z čtenářů pozastaví nad tím, že jsem se vůbec nezmínil o podělení cvičenců mapami, hlavně za tím účelem, aby našli v terénu skrytou a schůdnou cestu pro baterii. Tato úloha bývá se zvláštní oblibou udělována poddůstojníkům patračům, při čemž ovšem mladý a nezkušený cvičitel zapomíná, že má před sebou dorost pro poddůstojníky patrače; vydá na dvoře kasáren námět, v němž uvede celý systém linií, obsazených nepřítelem a vzdálených od místa vydání námětu 15—20 km. Po tomto úvodu se přesvědčí instruktor nejvýše ještě, zda si každý frekventant zakreslil čáry nepřítele skutečně červenou tužkou, a pak jim dá obligátní úkol vyhledat skrytou cestu z výchozího bodu do předpokládaného prostoru palebného postavení. Vžijme se nyní do situace takového ubohého cvičence. Rád by daný úkol splnil, dívá se stále do mapy, na spleť čar, které si tam zakreslil, z nichž však při nejlepším vůli nedovede si učinit jasný obraz nebo představu o tom, oč vlastně jde. Čini-li mu již dosti obtíží nalézt podle mapy vůbec nějakou cestu do místa určení a správně podle ní jet, jistě si nebude umět v terénu identifikovat čáru obsazenou nepřítelem, kterou má zakreslenou v mapě. A přece nám cvičenec, zvyklý již z předchozího výcviku pohybovat se v terénu bez mapy, vyřeší i tento úkol skvěle, ukážeme-li mu čáru obsazenou nepřítelem názorným způsobem přímo v terénu z nějakého bodu s dobrým rozhledem, při čemž mu zároveň přímo v terénu označíme přibližnou a předpokládanou trasu cesty, která podle všeobecného průzkumu, vyplývajícího ze studia mapy, pravděpodobně bude vyhovovat. Zdůraznil jsem již v předchozích od-

stavcích, že lidé, které jsme si vybrali jako dorost pro poddůstojníky patrače, mají již do jisté míry vrozený smysl pro orientaci v terénu a že musí být naší snahou toto nadání povzbuzovat a zdokonalovat. Dáme-li takovému muži do rukou mapu, ubíjíme tím jeho vloh; vypoví-li poddůstojníku službu jeho přírodní instinkt pro orientaci, jsou jeho nejlepší mapou jeho ústa a časté dotazy, které ho vždy opět přivedou na správnou cestu, a konečně, nepřesvědčí-li vás toto tvrzení, co vám bude platen poddůstojník, který zná dokonalé číst mapu, nemáte-li záruku, že mu budete moci tu mapu skutečně dát i ve válce. A nedáte-li mu ji, neprokáže vám vůbec žádnou službu, poněvadž bude jako slepý; jakmile ho někam pošlete, jistě se vám ztratí. Konečně stačí jen skrytě a nenápadně sledovat při podobných cvičeních skupinku cvičenců, podělenou mapami. Uvidíte, že se cvičenci zastaví po každých 500 m, aby se zdlouhavě orientovali, ve dvou nebo třech dávali rozumy dohromady, dohadovali a domlouvali se, a nedosti na tom, ale aby něco viděli, zvolí za místo svých zastávek právě vyvýšeniny, na které nepřítel má výborný výhled. A nyní se vraťte v myšlenkách poněkud zpět do doby světové války a vzpomeňte si, že takřka každá baterie měla u svých kolesen tvora velmi užitečného a pečlivě ošetřovaného — baterijní krávu. A nyní si vzpomeňte, kdo obvykle ošetřoval a vodil tohoto jediného dvoukopytníka, který se proti koním vyznačoval zvláštní loudavostí a na kterého neplatily zásady, platné pro polní dělostřelectvo, 5—6 km za hodinu. Byl to obvykle vojín, který se pro své omezené duševní vloh k ničemu jinému nehodil. A přece, ač za každého delšího pochodu zůstal pozadu za svou baterií, přece se k ní opět jakýmsi nevysvětlitelným způsobem dostavil. A tento vodič krávy neměl mapu, vždyť by ani nebyl věděl, co s ní počít, neboť zpravidla byl to člověk negramotný.

Jsmo tak šťastni, že si jako budoucí poddůstojníky patrače můžeme zvoliti mužstvo, jehož úroveň je dosti vysoká, a jsem dalek toho, abych snad ztotožňoval i úroveň našich cvičenců s inteligencí oněch vodičů krav. Přes to si však dovoluji tvrdit, že náš průměrný poddůstojník vidí v mapě příliš velkou vědu, v které si nikdy není absolutně jist a která ho proto často zklame. A proto jí nedůvěřuje a stále se s ní potýká. Necháte-li ho však daný úkol splnit prostým, jemu mnohem přiléhavějším způsobem, splní vám jej jistě lépe a dříve.

Konečně stačí jen přechísti si několik příkladů z taktiky dělostřelectva v německé revui „Kriegskunst in Wort und Bild“. V příkladech, v nichž je aplikována taktika v rámci baterie, tedy lépe říkajíc polní služba, nevydává velitel baterie poddůstojníku nikdy rozkazy podle mapy, nýbrž vždy mu ukáže vše v terénu.

Výcvik poddůstojníků patračů v ocenění sjízdnosti určité cesty pro dělostřelectvo nebude činit žádné obtíže, nesmí však býti podceňován. Jde-li jen o prostý průzkum nějaké cesty, budou nám patrači hlásit správné ocenění, jakmile se zúčastnili několika takových cvičení své baterie, uspořádaných a provedených tak, aby co možná patrači viděli a poznali výkonnost svých šestispřeží na cestách různé šířky, různého stoupání, klesání, povrchu a podkladu. Jde jen

o to naučit patrače ocenit různé překážky, jako hlavně zákopy, potoky a p., a naučit je správné kalkulaci času a počtu pracovníků, potřebných k eventuální zběžné úpravě překážky. Bude zase nejlépe, konáme-li podobná cvičení prakticky a názorně tím způsobem, že si vyhledáme terén, v němž se podobné překážky vyskytují (nejlépe se k tomu hodí část cvičiště, kde pěchota vybudovala různé zákopy), a demonstrujeme pak překonání překážek šestispřežím, zapřaženým do cvičné lafety. Eventuální zběžnou úpravu překážek dáme provést samým cvičencům, neboť co jednou sami dělali, to si jistě i nejlépe zapamatují.

Na konec zbývá ještě řešit palčivou otázku výcviku poddůstojníků patračů ve vyhledávání palebných postavení. Nazval jsem tento problém úmyslně palčivý, neboť bývá o něm nejvíce diskutováno a nejčastěji bývá právě v té věci činnost poddůstojníka patrače ztotožňována s činností důstojníka patrače, t. j. cvičitel pokládá vyhledávání palebných postavení poddůstojníkem za jakousi vrcholnou evoluci a snaží se všemi možnými způsoby naočkovat svým cvičencům přerůzné formulky a způsoby určování výšky krytu a vypočítání přestřelnosti. Za tím účelem je dokonce vynalezena účtyhodná řada formulek a způsobů zdánlivě velmi jednoduchých a srozumitelných, které však ve smyslu mají tu jednu velkou nevýhodu, že je totiž náš patrač nejpозději za 14 dní po skončení závěrečných cvičení zapomene, nebo si je alespoň důkladně poplete. Uvážíme-li nyní, že cvičíme poddůstojníka nikoli proto, aby se při nahodilých prohlídkách nebo při zkouškách předem avizovaných oháněl nějakými pracně nadřenyými formulkami, kterým ani nerozumí, ani je ve většině případů nepochopí, nýbrž proto, aby si to, čemu se naučil, zapamatoval co nejdéle tak, aby stačilo k osvěžení paměti a praxe jen předepsané cvičení ve zbraní, musíme uznat, že budeme musít omezit své požadavky na poddůstojníka patrače na přijatelnou míru. Z toho pak vyplývá, že ho budeme učit jen takovým věcem, které je s to si zapamatovat a pochopit. Dále je nutno mít na zřeteli, že velitel baterie, který bude mít zájem na tom, aby jeho baterie mohla co možná nerušeně působit a byla ušetřena zbytečných ztrát, nebude při průzkumu palebného postavení důvěřovat nikomu jinému než sám sobě a bude se za všech okolností snažit provést si tuto část průzkumu vždy osobně. Jedinou výjimkou budou snad palebná postavení v pohybné válce, kdy velitel baterie může být již předem jist, že podle vývoje situace zůstane baterie v některém palebném postavení jen krátkou dobu. V tomto výjimečném případě se snad spokojí průzkumem, který provedl důstojník patrač. Tak alespoň tomu bylo ve válce a pochybuji, že by se snad v budoucnosti některý velitel baterie spokojil palebným postavením, vyhlédnutým poddůstojníkem patračem. Těmito slovy jsem chtěl jen dokázat, že je úplně zbytečné, abychom poddůstojníka patrače v tomto oboru cvičili, neboť to bude vždy práce, kterou si vyhradí velitel baterie sám pro sebe, nejvýše ji výjimečně svěří opět jen důstojníkovi. Konečně, není-li ještě dosti důvodů proti výcviku poddůstojníků ve volbě palebných postavení, stačí jen připomenout si dobu, kterou bychom musili věnovat tomuto výcviku, kdybychom

chtěli dosáhnout alespoň poněkud slušných výsledků. Bylo by jistě třeba mnoha hodin a mnohých cvičení, které by pro omezenost času, vyhrazeného výcviku, byly na újmu výcviku ostatního. Proto stačí, dovede-li poddůstojník patrač nalézt nejvýše prostor pro palebné postavení a detailní postavení určí pak důstojník patrač; při tom mu poddůstojníci dělají toliko pomocníky při vyhledávání příjezdu k palebnému postavení resp. odjezdu z něho a p. Pro tyto pomocné úkony není však třeba naše poddůstojníky zvlášť cvičit, neboť umějí-li již nalézt skrytou cestu, najdou též vyhovující příjezd pro palebné postavení. Rovněž není třeba cvičit je v zavádění jednotlivých částí baterie do postavení, neboť jsme si je již s počátku vycvičili zvlášť pečlivě na absolutně spolehlivé ordonanční poddůstojníky.

Spíše ještě souhlasím s tím, abychom patrače cvičili ve vyhledávání pozorovatelů. Tuto práci lze požadovat od každého průměrného poddůstojníka, ovšem v mezích jemu přístupných a doufám proto, že si nikdo nebude představovat tento úkol u poddůstojníka tak, že by nám nakreslil průsvitku viditelných a neviditelných prostorů. I zde bude poddůstojník patrač opět jen pomocníkem svého důstojníka, který společně se svými poddůstojníky obsadí pozorovatelnu, orientuje je o pásmu působnosti a vysvětlí jim, do které části pásma není vůbec nebo jen špatně vidět. Nyní jim ukáže v terénu body nebo prostory, z kterých předpokládá buď lepší rozhled anebo výhled do prostorů z vlastní pozorovatelny neviditelných. Potom rozešle své poddůstojníky na udané body a dá si hlásit výsledek. Tím prozkoumala pátrací hlídka v krátké době vlastně několik pozorovatelů a bude moci svému veliteli baterie podati správné hlášení nebo správný návrh na volbu pozorovatelny. Důstojník patrač má, zatím co odeslal své poddůstojníky, dostatek času k provedení důkladné orientace v terénu, čímž veliteli baterie velmi poslouží, neboť tím zkrátí dobu potřebnou k přípravě střelby.

Ke konci chtěl bych ještě připomenout, že bude záhodno vycvičit si poddůstojníky patrače též v měření úhlů v terénu polním kukátkem anebo různými improvizovanými způsoby, neboť tím si z nich vychováváme pomocníky pro orientaci důstojníka v terénu, zejména pro ty případy, kdy je nutno orientovati se na větší vzdálenosti.

Souběžně s čistě dělostřelecko-odborným výcvikem cvičme patrače též v názorném seznávání pojmů a názvů, užívaných v boji pěchoty. Uvádím jen členění předvojů, pojem valného voje, různé druhy boje, opěrné body, krycí posice, hlavní posice a p. Není arci třeba probírat podobné pojmy snad ve formě přednášek z taktiky, nýbrž jde o to naučit poddůstojníka jen těm nejnutnějším pojmům a vybaviti mu z myslí jen ty nejnutnější představy, kterých může potřebovat nebo užít při své službě jako patrač. Mějme na mysl, že terén, v němž budou pátrací hlídky většinou nebo alespoň dosti často pracovat, bude ta část bojiště, v které převládá pěchota. Aby se tedy pátrací hlídky vhodně přizpůsobily pohybům anebo různým zařízením pěchoty, je nutno, aby jejich členové znali výše uvedené nejzákladnější pojmy a názory, s kterými se mohou u pěchoty setkat.

Konečně, bude-li pátrací hlídka užito k zesílení styčné hlídky dělostřelectva nebo bude-li po doplnění pojítky určena z nouze jako samostatná styčná hlídka, vystačíme u poddůstojníků patračů s jejich dosavadním výcvikem a není naprosto třeba cvičit jen snad pro tuto eventualitu ještě nějak odlišně. I v tomto případě půjde jen o aplikaci některého odvětví jejich dosavadního výcviku k dané situaci. Naučili jsme je donášet zprávy nebo hlášení, signalisovat, telefonovat, vyhledávat, pozorovat a hlásit cíle a nic jiného beztoho od nich nebudeme požadovati ani u styčné hlídky.

Rozumí se samo sebou, že patrači, které jsme si výše uvedeným způsobem vycvičili, je nutno též správně disponovat a udělovat jim rozkazy formou pro ně srozumitelnou a vhodnou. Je nutno si uvědomit, že naši poddůstojníci patrači plní uložený úkol správně jen tehdy, vysvětlíme-li jim stručně a jasně, co od nich žádáme, ukážeme-li jim v tomto vysvětlení užité názvy terénních tvarů, obcí, potoků a p. přímo v terénu a nařídíme-li jim jasně, kam se mají po splnění svého úkolu dostavit, při čemž je opět nutno toto místo ukázat jim buď přímo v terénu nebo odvolat se na markantní body v terénu dosud projetém. Vždyť budeme své poddůstojníky patrače vysílati samostatně většinou jen na menší vzdálenosti a jejich účelem jest jen, aby byli vydatnými a spolehlivými pomocníky svého důstojníka patrače. Na jeho zkušenosti a zručnosti ve vhodném a správném disponování svými poddůstojníky bude především záviset úspěch, neboť jemu připadá úkol vůdce a organisátora při provádění toho onoho úkolu, svěřeného jeho hlídce.

Tím jsem nastínil, co požadovat od poddůstojníků patračů a jak je cvičiti. Vidíme, že požadavků na poddůstojníky patrače je poměrně málo a že je vynecháno mnoho, co snad bývá považováno za nezbytné. Zastávám však názor, že bude lépe, budou-li naši poddůstojníci patrači znáti relativně snad méně, za to však pořádně, než uděláme-li z nich vševědy, kteří nejsou s to naučenou vědu chápat, ovládat a hlavně uplatňovat prakticky. Omezíme-li proti tomu, jak výše uvedeno, své požadavky, máme mimo to též ještě záruku, že nám zbude dosti času na důkladné procvičení každého odvětví výcviku za předpokladu nejrůznějších situací, čímž dosáhneme toho, že si naši patrači osvojí potřebné vědomosti skutečně v praxi a že si je častými cvičeními osvojí důkladně a spolehlivě tak, že jim nevymizí hned tak z paměti. Mimo to dosáhneme toho, že naši cvičenci nabudou potřebné jistoty a sebedůvěry a budou si pak umět poradit ve všech situacích a při všech cvičeních.

Nyní zbývá mi jen několik slov, jejichž hlavním účelem je apelovati na všechny velitele baterií, aby si existenci svých poddůstojníků patračů neuvědomovali toliko po dobu výcviku v baterii, kdy jim je obyčejně sloučeně v pluku cvičí někdo jiný, nýbrž po celý výcvikový rok, resp. po celou dobu jejich činné služby. Bude nutno, aby velitel baterie ponechal po tomto společném výcviku své patrače v jejich skutečných funkcích a nedal se zlákat k tomu zařaditi je snad z různých malicherných důvodů na jiná místa, nebo jako prostou „obsahu“ k dělům. Užívejme patračů stále a při všech cvičeních baterie

v jejich skutečné funkci, při čemž ovšem nestačí spokojiti se toliko tím, že je necháme jeti v pomocném družstvu velitele baterie na cvičišťe a zpět. Vždyť při každém cvičení lze nalézt tolik vhodných momentů pro upotřebení patračů. Jede-li na př. baterie na cvičišťe, můžeme vyslati patrače, aby vytyčili cestu, donesli rozkaz anebo hlášení, prozkoumali cestu a p. Nejlépe je dáti před odjezdem důstojníku patrači určitý úkol a nechat ho na přesně určených místech otevřítí danou mu obálku, obsahující krátkou, ale jasnou situaci (na př. most zhořen, cesta postřelována a p.). Důstojník patrač musí ovšem na tyto situace reagovati změnou průzkumu a uvědomit I. důstojníka, který musí pohyby palebné baterie přizpůsobit rovněž dané situaci. Tím jsme užili již pochodu na cvičišťe k výcviku nejen patračů, ale vlastně celé baterie. Cvičíme-li pak na cvičišti třeba palbu v baterii, zaměstnáme patrače tím, že je necháme třeba signalisovat povely předem připravené, krátké hlášení a p. Tvzení, že by se snad při některém cvičení baterie nedal nalézt vhodný úkol pro patrače, není odůvodněno, neboť záleží vždy na veliteli baterie, jak si to neb ono cvičení připravil a jaký si pro ně připravil program. Jde toliko o to, nezapomenouti v tomto programu na patrače, a nelze-li jich užítí v rámci konaného cvičení, pamatovat na ně s úkolem zvláštním, s cvičením nesouvisícím. Tu nesmíme ovšem nikdy zapomenouti na vhodnou kontrolu práce patračů, aby i v tomto případě pracovali pořádně a poctivě. Při ostré střelbě pak můžeme obsadit pátrací hlídkou bočné pozorovatelný, pozorovatelný postřelovaného pole a p. Při tom necht' pozorují střelbu vlastní baterie, čímž se jistě nejvíce přiblížíme k jejich úkolu pozorovatelskému v skutečnosti. Konečně nelze opomenouti, že mimo četaře pro střelbu budou podobně zaměstnaní patrači jedinými poddůstojníky baterie, kteří uvidí dopadat střely vlastní baterie na cíl. Budou pak své dojmy tlumočit ostatnímu mužstvu baterie, čímž nepochybně opět stoupne jejich sebevědomí a poznání, že nejsou baterii zbytečnou přítěží, nýbrž stejně důležitými činiteli v rámci baterie jako všichni ostatní.

V období výcviku v oddílu a v pluku a konečně při závěrečných cvičeních je snad samozřejmé, že patračů užijeme v jejich funkci, neboť při všech těchto cvičeních se cvičí většinou s pomocnými družstvy úplnými, tedy s úplnou pátrací hlídkou.

Za předpokladu, že je obdobně zaměstnáme též po dobu zbývajících 6 měsíců jejich činné služby při týdenních cvičeních mužstva staršího ročníku, budeme pak moci při jejich odchodu z činné služby v osobním záznamu zapsati do rubriky „výcvik“ s klidným svědomím, „poddůstojník patrač“ a budeme jisti, že jsme učinili vše, co nám může zaručit, že tito poddůstojníci budou skutečnými patrači a nikoli jen jejich nedokonalými náhražkami.

Prameny: Škpt. Novák: „Jarní výcvik zařazených baterií“ ve „Vojenské výchově“, roč. IV. (1928), str. 139 a 154 a „Kriegskunst in Wort und Bild“.